

ANATOMIYA DARSLARINI O‘QITISHDA MODULLI TA’LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH

Umirov Nurulla Usanovich

Jizzax davlat pedagogika universiteti o‘qituvchisi

Abdiyeva S.F., Usmonova E.M

Jizzax davlat pedagogika universiteti talabalari

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada anatomiya fanini o‘qitishda modulli ta’lim texnologiyasidan foydalanishning o‘quvchilarda ijodkorlik xususiyatlarini rivojlantirishi haqida ma’lumotlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: modul, interfaol ta’lim, anatomiya, , kredit-modul, axborot, axborot banki.

Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarda talabalarning o‘quv va ijodiy faolliklarini oshiruvchi, ta’lim-tarbiya jarayonining samaradorligini kafolatlovchi pedagogik texnologiyalarni qo‘llashga doir katta tajriba to‘plangan bo‘lib, bu tajriba asosini interfaol metodlar tashkil etmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “ O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”2019 yil 8 oktyabrdagi PF 5847-son hamda” 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini “Ilm, ma’rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili”daamalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida” 2020 yil 2 martdagi PF5953-son farmonlarida belgilangan vazifalar ijrosini ta’minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qarorlariga asosan, zamonaviy madaniyat, iqtisodiyot, fan, texnika va texnologiyalarning yutuqlari asosida kadrlar tayyorlashning mukammal tizimini shakllantirish kabi dolzarb masalalar qo‘yilgan. [1;21];

Darhaqiqat oliy ta’lim muassasalarida o‘quv jarayoniga kredit –modul tizimini joriy etilishi albatta. Ta’lim tizimi oldida turgan masalalarni muvaffoqiyatli hal yetishga yordam beradigan, zamonaviy talablarga ko‘proq moslashgan kadrlar tayyorlashning modul tizimidir. Ma’lumki, «XXI asr – intellektual asr» deb atalmoqda va bu yangi soha bu yangi bilimlar ishlab chiqish uchun (ma’lumot, ma’lumotlar bazasi, axborot, axborotlar banki va b.q.) texnologiyalar, uslublar, texnik vositalarni ishlab chiqarish bilan bog‘liq bo‘lgan axborot sanoati yuzaga kelmoqda. Bu esa

axborot texnologiyalarini ham sifat ko'rsatkichlarini zamon bilan hamnafas qilishni taqozo etadi.

“Ta’limning barcha bosqichlariga oid umumiy pedagogik va didaktik talab talaba (yoki o‘quvchi)ning dasturiy bilim, tasavvur va ko‘nikmalari asosida mustaqil ishlash samaradorligini takomillashtirish, ilmiy fikrlashga o‘quv faniga qiziqishga kuchaytirish, kasbiy bilimlarni chuqurlashtirish, nazariy va amaliy mashhulot mobaynida ularning faolligini oshirishdan iboratdir.” [2];

Demak, bugungi kunimiz «manbalar → belgilar → ma'lumotlar → ma'lumotlar bazasi → axborotlar → axborotlar banki → axborotli texnologiyalar → axborot texnologiyalar→modul tizimi»da fikr yuritishni taqozo qilar ekan. Shuning bilan birga bu asr insoniyatning axborot ishlab chiqarish bo'yicha imkoniyatlarini kuchaytiruvchi modul tizimlari, axborotlashgan jamiyatning intellektual salohiyatli sifatini ham belgilar ekan va bunday jarayonlar axborotlashtirish sanoatini muntazam rivojlantirishni ta'minlovchi ilmiy-texnik asos hamdir.

Anatomiya fanini o'qitishda o'qitishning modul tizimi talaba-yoshlarning bilim saviyasini oshirishda ilmiy dunyoqarashini kengaytirishda, jamiyat taraqqiyoti saviyasini tezlashtirishda va davlatning iqtisodiy hamda ma'naviy-ma'rifiy qudratini yuksaltirishda foydalanish maqsadga muvofiq bo'lib, bundan pirovard maqsadimiz xalq farovonligi, yurt tinchligi, Vatan taraqqiyotini o'zida mujassam qilgan Ozod va obod Vatan qurishdan iborat.

Bugungi kundagi biologiya fanlarini o'qitish jarayonida, ayniqsa bilish jarayonlarini talabalar ongiga singdirishda ularning ilmiy dunyoqarashni kengaytirishda modul tizimidan foydalanish haqida tushunchalar berib borish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Demak, “Modulli o'qitish” termini xalqaro tushuncha modul bilan bog'liq bo'lib, o'ning bitta ma'nosi – faoliyat ko'rsata oladigan o'zaro chambarchas bog'liq elementlardan iborat bo'lgan tugunni bildiradi. Bu ma'noda u, modulli o'qitishning asosiy vositasi sifatida, tugallangan informatsiya bloki sifatida tushuniladi.

Modul fanining fundamental tushunchalarini – ma'lum hodisa yoki qonun, yoki bo'lim, yoki ma'lum bir yirik mavzu yoki o'zaro bog'liq tushunchalar guruxini o'z ichiga oladi. Modul bu o'quv materialining mantiqan tugallangan birlig bo'lib o'quv faning bir yoki bir necha fundamental tushunchalarini o'rganishga qaratilgandir. O'qitishning modul tizimi xaqida rasmiy ravishda birinchi marta 1972 yil, YuNESKOning Tokiodagi butun jaxon konferentsiyasida so'z yuritilgan edi. Modul o'qitish texnologiyasi – funktsional tizimlar, fikrlashning neyrofiziologiyasi biologiyaning umumiy nazariyasidan kelib chiqqan. Izlanishlarga ko'ra inson miyasi informatsiyani kvant ko'rinishida “boshqacha aytganda ma'lum portsiyalar ko'rinishida” yaxshi qabul qiladi.

Ta'lim va tarbiya jarayonida o'qituvchi (pedagog)lar tomonidan interfaol metodlarning o'rinli, maqsadli, samarali qo'llanilishi ta'lim oluvchi (o'quvchi, talabalar)da muloqotga kirishuvchanlik, jamoaviy faoliyat yuritish, mantiqiy fikrlash, mavjud g'oyalarni sintezlash, tahlil qilish, turli qarashlar orasidagi mantiqiy bog'liqlikni topa olish qobiliyatlarini tarbiyalash uchun keng imkoniyat yaratadi [3; 3];

Anatomiya fanining tushuntiruv aparatining qat'iy tizimi ko'p qirrali taxlili asosida, eng samarali modul tuziladiyu bu esa fundamental iboralar guruhini ajratish materialning mantiqan va kompakt guruhlash imkoniyatini berishi tabiiy. Modul bu mustaqil tarkibiy birlik bo'lgani uchun talaba -yoshlarga fan asoslarini to'laligicha emas balki bir qancha modullarni tinglash va o'rganish imkonini berib ularda uz kompetentlik xususiyatlarini shakllanish imkonini beradi bunday o'rganishi individual va mustaqil ta'lim ishlarini optimal rejalashtirishga imkon beradi. Shunday qilib modulli o'qitishda, talabalarni o'z qobiliyatiga ko'ra bilim olishi uchun to'la zarur shart sharoitlar yaratiladi. Modulli o'qitishda qo'yidagilarni amalga oshirish ko'zga tutiladi:

-ishchi o'quv rejani chuqur taxlili asosida o'zaro chambarchas bog'liq fanlar aniqlanadi, ya'ni butun o'quv reja aloxida makromodullar to'plami sifatida qaraladi;

-o'quv materilining takrorlanishining oldini olish maqsadida, makro modulga kiruvchi fanlar o'quv dasturlarini o'zaro bog'liqligini ta'minlaydi.

*Modul o'z ichiga 2-3 ma'ruza va shu ma'ruzalar bilan bog'liq bo'lgan amaliy darslar ma laboratoriya ishlarini qamrab olishi mumkin.

*Xar qaysi modul bo'yicha quyidagi materiallar tayorlanadi:

-talabalarning bilimni nazorat qilishi uchun testlar;

-individual ishlar uchun topshiriqlar;

-mustaqil ishlar uchun topshiriqlar;

-o'quv uslubiy tarqatma materiallar;

-o'quv – ilmiy adabiyotlar ro'yxati;

-ishchi o'quv dastur.

Xar bir modul test sinovlari bilan tugallanishi lozim. Shunday qilib modulli o'qitishdan foydalanish yoshlarni oliy malakali mutaxassis sifatida shakllanishiga o'z samaralarini beradi.

Bu esa «XXI asr - aql-zakovat asri - axborotlashgan jamiyat sari asri»dagi uzluksiz ta'lim tizimining faol ishtirokchisini tayyorlashga mustahkam asos bo'ladi. Bunday paytda yoshlarga modul tizimi asosida ta'lim berish ularning ilmiy dunyoqarashini kengaytirishda foydalaniladigan ma'lumotlarni to'plash, ularni tadqiqot maqsadiga mos tizimlarga ajratish hamda foydalanishga qulay holdagi axborot ko'rinishiga keltirishlariga yaxshi samara beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиqlаш тўғрисида” ПФ-5847-сон 08.10 2019 й. 21бет.
2. “Таълимда инновацион технологиялар”//ИшмухамедовР., ва б. Тошкент -2008 й.-3 б.
3. Tolipova J.O., Biologiyani o‘qitishda innovatsion texnologiyalar. Metodik qo‘llanma «O‘qituvchi», T.: 2013.
4. Tolipova J.O., G‘ofurov A.T. Biologiya ta’limi texnologiyalari.T . «O‘qituvchi» 2004.y
5. Tolipova J.O. Biologiyani o‘qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish. T.2005.
6. Inoyatov U, N.Muslimov, D.Ro‘zieva, M.Usmonboeva., Pedagogika (Nopedagogik oliy ta’lim muassasalari uchun darslik). – Toshkent: TDPU., 2013.
- 7.Ro‘zieva D., Usmonboeva M., Holiqova Z. Interfaol metodlar: mohiyati va qo‘llanilishi / Met.qo‘ll. – **Toshkent: TDPU, 2013.**
- 8.Anatomiya va inson fiziologiyasi: darslik. stud uchun. muassasalar prof. ta’lim / I.V. Gaivoronskiy, G.I. Nichiporuk, A.I. Gaivoronskiy. - 6-nashr, qayta ko‘rib chiqilgan. - M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2011. - 496 b.